خبر

تولید مستندهای رادیویی کار دشواری است

دومین جشنواره ملی مستند رادیویی پژواک با هدف شناسایی و معرفی استعدادهای حوزه مستند، اردیبهشت ۱۴۰۲ برگزار می‌شود. محمدجعفر محمدزاده مدیر رادیوایران در رابطه با دومین جشنواره ملی مستند رادیویی پژواک ضمن اشاره به اهمیت برگزاری دومین دوره از این رویداد گفت: برگزاری جشنواره مستند رادیویی اتفاق بسیار مفیدی است که برای مرتبه دوم از طرف معاونت صدا برگزار می‌شود. این گردهمایی از آن جهت حائز اهمیت است که به‌طورکلی تولید مستندهای رادیویی کاری بسیار سخت و دشوار است و مخاطب هم به‌صورت حرفه‌ای این قبیل تولیدات را پیگیری می‌کند اما علی‌رغم این موضوع، جشنواره مستند رادیویی پژواک فرصت مغتنمی است که مخاطبان و برنامه‌سازان بیش از هر زمان دیگری به آن توجه کنند. وی افزود: از مزایای مهم برنامه‌های مستندمحور آن است که در تولید آن صحبت اضافه وجود ندارد و اصل محتوا با ارجاعات واضح ارائه می‌شود؛ یعنی وقتی محتوایی تولید می‌شود صدا و تصویر یا هرکدام مجزا با هم ارسال می‌شود؛ در حقیقت سند موضوع پیوست اثر است. محمدزاده ادامه داد: مستند زمینه‌سازی می‌کند تا مطالب رسانه‌ها برای مخاطبان باورپذیر باشد. امروز رسانه‌های مستندمحور مخاطبان زیادی دارند زیرا مخاطب خود را در این سطح از سواد رسانه‌ای می‌داند که اصل مطلب را از این رسانه‌ها دریافت کند.

...ملیات‌های دفاع مقدس چه خواهیم دید؟

...ی تبیین مقاومت

قانع عنوان می‌کند: هنوز محل‌هایی که در آنجا عملیات انجام شده باقی مانده است. سازندگان این اثر از آن مناطق عکسبرداری می‌کنند و تصویر هوایی می‌گیرند که همان را در انیمیشن بیاورند و فضاسازی را بر اساس واقعیت انجام دهند.

این مدیرگروه ادامه می‌دهد: نکته جالب این است که فرمانده عملیات طریق‌القدس این قسمت از کار را دیده است تا هیچ نکته‌ای اشتباهی تصویر نشود. سفارش‌دهنده این اثر جایی است که می‌خواهد از این اثر به عنوان سند استفاده کند.

همچنین مردم عادی هم بیننده این مستند هستند و برای همین باید اطلاعات و تصاویر درستی ارائه شود. ممکن است در عملیاتی شکست خورده باشیم یا اتفاقات ناخواسته‌ای در آن رخ داده باشد که باید دید چرا چنین شده است؟ این موارد در مجموعه مستند روایت معیار دیده می‌شود. این اولین مجموعه مستند فول انیمیشن است که قسمت اول آن حدود ۳۰ تا ۳۵ دقیقه زمان دارد. پیش از این مستندهایی دیدیم که میانه‌هایش تصاویر انیمیشنی داشته است ولی تا امروز فول انیمیشن مستند نداشتیم.

یک سر و گردن بالاتر

اسماعیل یوسفی، کارگردان «روایت معیار» در گفت‌وگو با جام‌جم درباره نگاه رئال به جزئیات در این مستند می‌گوید: کلاهر اتفاقی که در یک عملیات افتاده باشد و همچنین شخصیت‌های حاضر در آن بازسازی شده است. ما حتی یک فریم عکس یا فیلم رئال استفاده نکردیم.

یوسفی در ادامه توضیح می‌دهد: در مستند رئال با دوربین سروکار دارید و از قبل فیلم گرفته یا پس از شبیه‌سازی صحنه و شخصیت‌ها تصویربرداری انجام می‌شود. این کار حتی در صورت بازسازی چندان سخت نیست چون ما فضاهایی مثل شهرک سینمایی دفاع مقدس داریم که می‌شود از آنها استفاده کرد.

وی ادامه می‌دهد: ولی پرداختن به حوزه جنگ در انیمیشن کار را سنگین می‌کند؛ به‌ویژه وقتی بخواهیم هایپررئال کار کنیم. کاراکترها، تکسچرها و... در این مستند کاملا رئال است و اصطلاحا می‌شود گفت مخاطبان نکات ریز را هم می‌توانند در این تصاویر ببینند. خدا را شکر کیفیت بخش سه‌بعدی مستند قابل قبول است؛ به‌طوری که پس از اصلاح رنگ و نور، وقتی آن را به برخی دوستان نشان دادم فکر کردند با یک انیمیشن خارجی روبه‌رو هستند و باورشان نمی‌شد کار ایرانی باشد.

حتی نسبت به پروژه قبلی یعنی «سلام بر ابراهیم» کیفیت بسیار بهتر و متفاوت‌تری دارد. از همان ابتدا ۴K کار می‌کنیم. همان‌طور که اشاره شد این اثر مزیت‌هایی نسبت به دیگر انیمیشن‌ها دارد که یکی از آنها تکسچرهایی است که پیشتر درباره آن گفتم و دیگر این‌که صدا در این پویانمایی دالبی دیجیتال و ۵/۱ کاناله کار می‌شود که شاید فعلا در توان و ظرفیت فنی پخش نباشد ولی به هر حال این تمهیدات اندیشیده شده است.

...ی

می‌دهد: تا امروز اتاق فرار در حوزه جنگ نداشتیم. بستر این کار در باغ موزه دفاع مقدس وجود دارد و به عنوان پایلوت اجرا می‌شود. معمولا ساختار اتاق‌های فرار اینگونه است که شرکت‌کنندگان دنبال حل معماهایی هستند تا از اتاق خارج شوند ولی ذات داستان این اتاق فرار ویژه‌تر است و شرکت‌کنندگان را در شرایط کانال کمیل قرار می‌دهد و آنها نیز مانند کسانی که در این کانال حضور داشتند به نقطه‌ای می‌رسند که باید میان رها کردن کانال یا ماندن، یکی را انتخاب کنند زیرا بر سر دوراهی قرار می‌گیرند. نکته جذاب دیگر اکشن بودن بازی و استفاده از پینت‌بال است. در واقع مدل جدیدی از اتاق فرار که هم فضای اکشن دارد و هم برای اولین‌بار در ارتباط با دفاع مقدس است.

«روایت معیار»، جامع و دقیق و متعادل باشد!

حسین سلطان‌محمدی
منتقد

دفاع مقدس هشت ساله در تاریخ معاصر سرزمین ما، جایگاهی بی‌بدیل دارد و انباشته از روایاتی است که بازگویی درست هر کدام از آنها، می‌تواند به ماندگاری آن در اذهان آحاد جامعه و نیز بهره‌گیری از آموزه‌های نهفته در آن برای دوره‌های بعدی زندگی ما بینجامد. و هر اندازه در بازنمایی ابعاد گوناگون این رویداد کوشش شود، اقدامی نیک و پسندیده خواهد بود و این مهم با توجه به هشدار رهبر معظم انقلاب اسلامی مبنی بر ناآگاهی نسل جدید از آنچه در دفاع مقدس گذشته، بسیار مؤکدتر شده است. یکی از ابزارهایی که معمولا برای بازنمایی چنین رویدادی مطرح است، ابزارهای تصویری و بخصوص فیلم و ویژه‌تر، انیمیشن است. موضوعی که اخیرا هم در روز نیروی دریایی، رهبر انقلاب بر استفاده از آن برای توجه به دریا و ملزومات آن اشاره داشتند.

دفاع مقدس عناصر متفاوتی در خود داشت. از چگونگی طراحی عملیات برای باز پس‌گیری مواضع از دست رفته تا حتی دفاع از خطوط پدافندی. از نیروی انسانی تا رده‌بندی‌های نظامی متغیر میان ارتش و سپاه و بسیج و ستاد جنگ‌های نامنظم و .... از جزئیات سخت لحظات حمله تا دفاع شدید برابر تک دشمن در جغرافیای تازه تصرف شده. از ساخت و سازهای پنهان برای آماده‌سازی مسیر عملیات تا صنایع فعال در این حوزه در پشت جبهه. از لجستیک رسمی تا کمک‌های مردمی در انواع و ابعاد گوناگون. از اعزام‌های رسمی سربازان تا اعزام‌های داوطلبانه نیروهای بسیج با نام‌هایی چون «اعزام سپاه یکصد هزارنفری محمد رسول‌ا... (ص)». از تفاوت مناطق درگیر در جبهه‌های شمال غربی آغشته به ضدانقلاب تا خطوط میانی و جنوبی نبرد خاکی. از مرزهای دریایی و دفاع از استحکامات اسکله‌های نفتی تا پایانه‌های بارگیری نفت در خارک و لاوان و سیری و ... . از جنگ شهرها که حدود نیمی از کشور را درگیر کرد تا ساخت پناهگاه. از عملیات‌های اصطلاحا چریکی و حملات کوچ نامنظم برای اختلال در خطوط دفاعی دشمن و مقابله با تمرکز آنان در یک مقطع تا حملات رسمی بزرگ عمدتا در جبهه‌های میانی و جنوبی. حتی عملیات‌های برون مرزی نیروی هوایی ارتش و در ادامه پاسخ‌های موشکی به اقدامات دشمن. از دنیای اسرا و مفقودان تا آزادگان و ایثارگران. از نظام تبلیغات جنگ و ستاد مرتبط به آن تا رسانه‌های رسمی همچون روزنامه‌ها یا برنامه‌هایی چون روایت فتح. از فرهنگ حاکم بر آحاد مردم در توجه به جنگ و متاثر شدن آن از فرهنگ عاشورایی تا حضور ملی پیروان ادیان و مذاهب مختلف در نبرد، همه و همه اجزای این مقطع پرحادثه و عبرت‌انگیز را تشکیل داده‌اند.

اکنون گروهی تصویرساز با بهره‌گیری از تکنیک‌های موجود در انیمیشن و هنر گرافیک، کوشیده‌اند تا در مجموعه انیمیشن روایت معیار به بخشی از وقایع آن زمان زیر عنوان عملیات‌های دفاع مقدس که نام‌های بسیار زیبا و متنوعی هم داشت، بپردازند و آنها را به صورت فشرده و با اینفوگرافیک و مانند آن به تصویر بکشند. نخستین بخش این اقدام به عملیات آزادسازی بستان، یعنی عملیات طریق‌القدس اختصاص یافته است. گرچه بهتر بود با ثامن‌الائمه و شکست حصر آبادان جلو می‌آمدند. روایت معیار حدود ۱۰۰ قسمت دارد و طبیعی است در مطالعات برای رسیدن به فیلمنامه‌ای منسجم و فشرده و البته گویا و پرمحتوا، نیازمند یاری عناصر فعال در ارتش و سپاه هستند. البته عمده عملیات با نام در آن دوران به سپاه گره خورده است اما در شکست حصر آبادان یا عملیات فتح‌المبین و حماسه آزادسازی خرمشهر و مانند آن، در عرصه دریا و عملیات‌های ایذایی، حضور محکم نیروهای ارتش انکارناپذیر است و به این باید حضور نیروی هوایی و هوانیروز را در همه عملیات‌ها و خارج از عملیات‌ها و در اقدامات برون‌مرزی افزود. در زمینه اطلاعات آرشیوی، خوشبختانه نکات بسیاری موجود است، از کالک‌های عملیات گرفته تا حتی مکالمات فرماندهان در عرصه عملیات. برای همین رسیدن به متنی موجز کاری بسیار مهم است.

برای پردازش آنچه در آن دوران گذشته، نباید غرق در معیارهای فانتزی دنیای بشری امروزه آغشته با واژه‌های غربی شد. در یکی از گفتارهای گروه سازنده به این اشاره شده که «با توجه به محدودیت‌های رسانه درگیری‌های به نمایش درآمده در انیمیشن بدون خونریزی است و بیشتر به عمق اصلی این عملیات‌ها پرداختیم.» چرا؟ رسانه چه محدودیتی دارد وقتی در بسیاری آثار فانتزی و واقعی برای مخاطبان، چه در تلویزیون و چه در نمایش خانگی و چه در سینما، آغشته با خشونت است. نسل امروزی که به واسطه آثار تصویری سینمایی و مجموعه‌های واقعی و فانتزی، غرق در خشونت است چرا نباید با این بعد از واقعیات آن دوران آشنا شوند که با وجود خشونت حداکثری در آن دوران، این همه برای حضور در عرصه نبرد، اشتیاق وجود داشت. یا در الگوی برتر دفاع از حق برای رزمندگان آن دوران، یعنی در حماسه کربلا، چرا ما هنوز به چگونگی شهادت عاشوراییان و حتی علی اصغر(ع) می‌پردازیم و مثلا شیرخوارگان حسینی را برگزار می‌کنیم؟ سازندگان چنین آثاری نباید هیچ عنصری را حذف کنند و البته تعادل در روایت‌پردازی را باید مراعات کنند. نسل امروز باید با واقعیات جنگ سخت آن دوران آشنا شود تا بتواند در برابر جنگ‌های ترکیبی امروزی که از روایات مجازی تا خشونت‌های خیابانی را در آن اعمال کردند، مقاوم باشد. ما بسیار نکات از آن دوران داریم که هنوز برای نسل امروز روایت نشده است. حتی از این‌که در آن دوران، مردم با کوچک‌ترین دارایی خود که مثال آشنای آن تخم‌مرغ پیرزن روستایی است تا بزرگ‌ترین دارایی زنانه که زیورآلات طلا بود، به کمک دولت آمدند، باید تحلیل درستی داشته باشند و بعد البته همه اعم از سیاستمدار و تحلیلگر و مردم عادی، برسیم به این نقطه که از کمک‌رسان دولت بودن چرا رسیدیم به ملتمس دولت که به ما پول دهد حتی در قالب یارانه. یعنی از درون چنین بازنمایی‌هایی باید به تحلیل درست هم برسیم. قرار نیست فقط خاطره تاریخی داده شود. این نکته‌ای است که سازندگان اینچنین آثاری برای قسمت‌های بعد، باید در روایت آن دقت کنند و از چیزی فروگذار نکنند. و نکته آخر، در توجه دادن صحیح به این است که انیمیشن، فقط برای دنیای کودکان و نوجوانان نیست. امری که سازندگان این مجموعه هم تلاش کرده‌اند آثارشان را با رعایت مخاطب عام، هم بزرگسال و هم بچه‌ها بسازند.

زاویه دید

تحول یک صنعت و آغاز مسیری نو

سپیده اشرفی
گروه رسانه

شاید روزگاری بود که ساخت انیمیشن معطوف به تولید آثار برای گروه‌های خاص می‌شد. وقتی صحبت از کلمه انیمیشن می‌شد، تنها برخی موارد خاص که بیشتر متمرکز بر سلایق کودکان بود به ذهن می‌رسید. آن زمان ابتدای راه تولید انیمیشن بود و به نظر می‌رسید که مسیر درازی پیش‌روی تولیدکنندگان این حوزه است اما این روزها اگر قدری دقیق‌تر به این حوزه نگاه کنیم، شاهد رشد این صنعت خواهیم بود. این روزها تنوع در ساخت و تولید انیمیشن چیزی است که نمی‌توان آن را انکار کرد. آنچه به‌وضوح مشخص است، پیشرفتی است که صنعت ساخت انیمیشن در سال‌های اخیر شاهد آن بوده است. به نظر می‌رسد که دهه ۹۰ را باید دهه رشد صنعت انیمیشن دانست که توانست پای خود را فراتر از انتظارات و تولیدات دهه‌های قبل بگذارد. البته برخی کارشناسان معتقدند که رشد صنعت انیمیشن درست از سال ۱۳۸۵ شروع شد که به مرور کیفیت آثار افزایش پیدا کرد. به‌طوری‌که با گذشت زمان و افزایش تعداد استودیوهایی که در این حوزه فعالیت می‌کردند، تنوع و کیفیت آثار هم به‌کلی تغییر کرد. نکته دیگر این‌که، حوزه‌های مختلف ساخت انیمیشن هم در طول سال‌ها تغییر کرده است. از مسائل آموزشی گرفته تا حوزه دفاع‌مقدس، شاهد انیمیشن‌های مختلفی بودیم که توانسته یک سر و گردن از موارد ساخته‌شده در سال‌های قبل‌تر جلوتر رود. به همین دلیل است که انیمیشن را باید حوزه‌ای در حال تحول دانست که توانسته در طول این سال‌ها، وجه دیگری از خود را نشان دهد.

یک مسأله که در این میان باید به آن توجه کرد، ساخت انیمیشن با محوریت چهره‌های مختلف ازجمله حوزه دفاع‌مقدس است. ساخت انیمیشن براساس چهره‌های مطرح در راس سوژه ساخت انیمیشن‌ها قرار گرفته و به مرور جای خود را به سمت دفاع‌مقدس و چهره‌های مطرح این حوزه کشانده است. به‌عنوان‌مثال، انیمیشن نام‌ها که چند چهره برجسته دفاع‌مقدس ازجمله شهید چمران را معرفی و از طریق همین گونه رسانه‌ای، به تصویر کشانده است. البته ساخت انیمیشن در حوزه قهرمانان دفاع‌مقدس، تنها به انیمیشن نام‌ها ختم نمی‌شود. انیمیشن روایت معیار یکی از همین موارد است که توانسته بخشی از روایت‌های مربوط به عملیات دفاع‌مقدس را در قالب انیمیشن به مخاطب ارائه کند. به دلیل همین تنوع و تکثر در ساخت انیمیشن است که می‌توان گفت صنعت ساخت انیمیشن در حال دگرگونی‌های نو و تازه است. البته ناگفته نماند که این مسأله در حوزه ساخت انیمیشن برای تلویزیون هم نمود بیشتری پیدا کرده است. کما این‌که بخش مهمی از این انیمیشن‌های نو و خلاق، برای حوزه تلویزیون ساخته شده است.

البته ذکر این نکته ضروری است که رشد تولید انیمیشن، محدود به تهران نمی‌شود، چراکه مراکز استان‌ها هم حالا به یک بلوغ کلی رسیده و توانسته‌اند در این حوزه بدرخشند. به‌عنوان‌مثال، انیمیشن قضاوت‌های حضرت‌علی(ع) که توانست در نوع خود برای مخاطبان رده کودک، موفق واقع شود. درمجموع آنچه می‌توان درباره صنعت انیمیشن ایران گفت، مسأله تنوع، خلاقیت، تازگی و پیشرفت در تولید آثار است که مخاطبان را بیشتر از قبل به سمت این گونه نمایشی کشانده است. نمود این مسأله را می‌توان در ورود انیمیشن‌های ایرانی به بازارهای جهانی هم مشاهده کرد که حالا این صنعت را ابتدای یک مسیر تازه قرار داده است؛ مسیری که به‌طور قطع نیاز به حمایت و خلاقیت‌های بیشتر و تازه‌تر دارد.

قاب

داستان‌های معصومین

پویانمایی یکی از گونه‌های جذاب فیلمسازی است که صرفا برای مخاطب کودک و نوجوان ساخته نمی‌شود. بلکه برخی پویانمایی‌ها مخاطب بزرگسال هم دارد. یکی از موضوعاتی که در این ژانر مورد توجه قرار گرفته است، زندگی و سیره پیامبران و معصومان است. این مجموعه با نام «قصه‌های آسمانی» روی آنتن شبکه‌های تلویزیونی رفته که در هر قسمت به روایت قصه‌هایی با محوریت سیره اخلاقی پیامبر اسلام (ص) و معصومان می‌پردازد. کوتاه‌کردن نماز جماعت توسط پیامبر اکرم(ص) به دلیل گریه نوزاد در مسجد یکی از قسمت‌هایش بوده که بسیار هم آموزنده بود و مورد توجه قرار گرفت. «آن مرد آمد» هم یک قسمت از مجموعه انیمیشن «قصه‌های آسمانی» به کارگردانی علیرضا فرمانی بود که با تکنیک دو بعدی، ویژه گروه کودک و نوجوان و به تهیه‌کنندگی مرکز پویانمایی صبا تولید شده است.

از دیگر قسمت‌های این مجموعه می‌توان به «نوزاد نورانی» اشاره کرد که درباره ولادت امام زمان (عج) بود. کودکان با این مجموعه می‌توانند داستان‌های قرآنی را به خوبی بیاموزند.

نگاه

سفر به هاران

سازمان فرهنگی- هنری اوج در طول این سال‌ها مبادرت به ساخت آثار بسیاری در این زمینه کرده است. از جمله پویانمایی سینمایی «فهرست مقدس» که قرار است از شبکه آی‌فیلم پخش شود. فهرست مقدس یک انیمیشن سینمایی تولید سال ۹۴ به کارگردانی، تهیه‌کنندگی و تدوین محمد امین همدانی و نویسندگی هومان فاضل است. در خلاصه داستان این اثر آمده است: فهرست مقدس روایتگر یک داستان تاریخی است که ماجرای آن در شهر نجران کشور یمن می‌گذرد و زمان آن به صد سال قبل از ظهور دین اسلام بازمی‌گردد. این انیمیشن سینمایی روایتی دراماتیک، رمانتیک و تراژیک دارد و داستان آن بر اساس سفر قهرمان فیلم با نام هاران شکل گرفته است. یکی از ویژگی‌های این پویانمایی هنرمندانی است که دوبله آن را برعهده گرفته‌اند؛ از جمله: مریم شیرزاد، زنده‌یاد بهرام زند، چنگیز جلیلوند، نصرا... مدقالچی، اکبر منانی، علی همت مومیوند و تورج نصر. «فهرست مقدس» هر چند داستانی کاملا ضدصهیونیستی دارد و قصه آن که روایتی از داستان اصحاب اخدود است به وضوح کنایه به ماجرای هولوکاست دارد و می‌خواهد نخستین قتل عام بزرگ تاریخ بشر را که به دست یهودیان رقم خورد به تصویر بکشد اما روایت آن و سندیت تاریخی‌اش طوری است که می‌تواند وارد گود رقابت جهانی شود و این اتفاق هم افتاد.

گزارش تصویری

قدم‌های نو در انیمیشن‌سازی

در سال‌های اخیر شاهد رشد و پیشرفت در حوزه انیمیشن بودیم و اکنون انیمیشن‌سازان دست به کار شدند و درباره شخصیت‌های معاصر یا اتفاقات کشور انیمیشن می‌سازند. انیمیشن «روایت معیار» که این روزها تولید می‌شود روایتگر چندین عملیات در سال‌های دفاع‌مقدس است. تا به امروز این اتفاق در حوزه انیمیشن رخ نداده بود و برای نخستین بار این اتفاق رقم خورده است. ساخت چنین انیمیشنی می‌تواند مردم را نسبت به عملیات‌هایی که در آن سال‌ها صورت می‌گرفت، آگاه کند. ضمن این‌که بینندگان با رشادت‌های رزمندگان آشنا می‌شوند.

برای تماشای گزارش تصویری این مجموعه کیوآرکد روبه‌رو را اسکن کنید